

tíðindablaðið

sosialurin

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgevandi: P/f Sosialurin
Abyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyritaksstjóri: Krisjan Dahl
Bláðólk: Hogni Djurhuus
Randi Jacobsen
Tórrinn Smith
Ljósmyndari: Kalmar Lindenskov
Uppseting: P/f Sosialurin
Prent: P/f Pressan 1981

oddagrein

Friedmann fiasko — Solow succes

AMERIKANSKI búskaparfrøðingurin Robert Solow hevur fingið Nobels heiðursløn í búskaparfrøði. Solow er kendur fyri sína gransking viðvíkjandi búskaparligum vøkstri. Hann hevur sett upp ógvuliga áhugaverdar og haldgóðar teoriir, um víðurskipti, ið treyta búskaparligan vøkstur og fyri hvussuleiðis hesin vøkstur kann tryggjast, uttan at tað nervar samfelagsins búskaparligu javnvág. Grundsónarmið Solows eru tey, at endamálið við øllum búskaparligum virksemin og vøkstri er fólksins vælferð.

ANNAÐ gevur eftir Solows uppfatan onga meining. Solow er sostatt ein búskaparfrøðingur, ið liggur á somu kós sum Keynes og hevur hann bygt víðari og á stóði Keynes og roynt at tilganga hetta ástóði til okkara tíð. Solow trýr ikki uppá, at búskapurin í einum framkomnum samfelag eigur at sleppa at ansa sær sjálvum uttan uppílegging frá almennari síðu, og hann hevur sett fram nógv áhuga-verd uppskot, um hvussuleiðis tað almenna eigur at leggja karmarnar til rættis fyr einum sunnum og javnt vaksandi búskapi.

VIÐ ástóði sínum og við sínum hugsjónum stendur Solow sum sjálvur mótsetningurin til ein annan nobelpristakara í búskaparfrøði. Vit hugsa sjálvsagt

um Milton Friedmann, sum er búskaparligur sjefideologur hjá Reagan og føroyska fólkaflakkinum. Sambært Friedmann eiga tær sokallaðu friu marknaðarkreftirnar at sleppa at virka fullkomuliga ótálmáðar og serstakliga hevur hann stórt álit á stórfyritøkunum! Tí eigur at verða ferdur ein búskaparpolitikkur, sum gagnar big business — ella sum tað eitur við Friedmanns egnu orðum: Gev rossinum ov mikið at eta, so verða spurvarnir mettir av tí, sum rossini leiva.

HESIN politikkur hevur ført USA og onnur lond, sum hava lurtað eftir Friedmann út í búskaparligt óføri. Júst í hesum døgum síggja vit ítøkiliga úrslitini av búskaparligu teorium Friedmanns: kaos í almenna búskapinum í USA, kaos á heimsins børsum og kaos í heilanum á Reagan og hansara ráðgvarum við teirra avoldaðu búskaparligu sjónarmiðum. Friedmanns búskaparliga heimspæki gjørdist ein fiasko og dýrgoldin lærupengi fyr tey lond, sum hava innrættað seg eftir hesari heimspæki. Vit harmast sjálvsagt teirra vegna, men fegnast um, at tað ikki gjørdist fólkaflakkinurin, sum kom at føra búskaparpolitikkinn hesi árin, tí so vóru vit illa stódd í dag.

jd

Andrias í Hvannasundi og sjónvarpið

Hósdagin 22. okt. bar sjónvarpið tey boð inn í føroysku heimini, at — sagt uppá vanligt føroyskt talumál — nú hevði Mortan fingið fótin í reyvína, bæði á brúnni og á reiðaraskrivstovu. Beiggi hansara Sonni skuldi vera skipari og »Teknocon« skuldi vera reiðari.

Í sjónvarpinum í gjár (23. okt.) vórðu so línur upp nokur brot úr einari rættleiðing frá bankanum (PK-Finans), sum í heildarmyndini og í mun til tað sum sjónvarpið upplýsti hósdagin, vóru sett saman so snildisliga, at »meinigti maðurin« fekk ta fatan, at samanumtikið var rættleiðingin frá PK-Finans bert fyri smáputl at rokna.

Týðningarmesta brotið í rættleiðingin frá bankanum varð als ikki nevnt. Tað ljóðar soleiðis:

»Viðvíkjandi reiðarinum P/F Havfiskur (felagið, ið eigur »Andrias í Hvannasundi«, so verður tað áframt ríkið av Mortan Johannesen, skipara. Tí má tað avsnannast at aðrir eru reiðarar«.

Her eigur eisini at verða skoytt uppi, at Mortan als ikki varð eftirspurdur av sjónvarpinum — hvørki í samband við »sensations-tíðindini« hósdagin ella jenkasligu rættleiðingina friggjadagin.

Leggið til merkis: Við glæsiligum myndum av teimum um alt landið kendum broðrum ber sjón-

varpið tey stórtíðindi, at annar skal slátrast og hin setast í hásetið. Tá so skrivlig rættleiðing verður send sjónvarpinum, verður týðningarmesta brotið í rættleiðingin — tað sum bankin beinleiðis biður um at fáa avsnannað — ikki nevnt. At biðja um umbering fyrri ósonn tíðindi eru vit onnur deyðuligu ikki von við frá sjónvarpsins síðu, so ta síðuna skal eg lata liggja.

Útvarpið hevur nú latið Føroya fólk frætta hvussu leikur veruliga er farin fram, og tókk skulu teir hava fyrri tað, um tað var gjørt fyrri at reinsa umdømi Mortans, og ikki bert fyrri at geva arvafiggindanum — sjónvarpinum — ein »framaná«, tí tað fær bert prestigu- og øvundssnyrilin at snara enn skjótari, tá næsta offur skal slátrast.

Tað eg vil við hesum orðum er at sýna eitt dømi uppá ta ófýsiligu og oyðileggjandi makt einkarættisfelmiðilin sjónvarpið kann hava, um hann verður latin upp í hendurnar á menniskjum, ið vilja øðrvísi hugsandi til »lív« — ella sum leggja maktina í hvønn tað gengur út yvir, bert tey sjálvi fáa loyvi at spræna dagsins allarstøstu sensation inn í føroysku heimini.

Øll kenna øll í okkara litla landi, og tað pliktar sjálvandi meira enn í teimum stóru londunum, at

størst møguigt fyrilit verður tikið til árinini á umdømið hjá teimum, ið verða umrødd alment.

Okkum tørvar ikki »sensationspressu« í hesum landi. »Palleba« veit allikavæl tað, ið vert er at vita um trimmenningar sínar, og eru vit ikki øll meir og minni trimmenningar við hvønn annan?

Samdur ella ei við Mortan — sjálfur eri eg ikki tað altíð — men tað slepst ikki uttanum, at vit í hesum »svartkjaftadøgum« meira enn nakrantíð áður hava tørv á fólki júst sum Mortan — menniskju, ið hava dirvi og vilja at lita inn í framtíðina við bjartskyni. Verða hesi menniskju køvð av sensations-tíðindafólki og øvund, so er í hvussu so er als eingin von um at svartkjaftavinnan nakrantíð fer at bera seg.

Okkara fremstu skiparar, ja, teir teljast óivað millum heimsins allar fremstu innan slíka vinnu — undangongumenninir: Agga, Eiler, Regin v.fl. (nevni í bókstavarað) — hevur fiskivinnutjóðin Føroyar ikki longur »ráð« at satsa uppá. Spurningurin, ið átti at verið settur her, er: Hava vit ráð ikki at gera tað?

Har vónloysi, dapur-skygni og øvund valda, verður einki framt. Tá gera bæði 15 og 10 ferðir 15 mill. almennar stuðulskrónur hvørki frá ella til fyrri at bjarga svartkjaftavinnuni.

Tormóður Dahl

Atli P. Dam spælt falitt sum fiskimálaráðharri

Í einum landi sum t.d. í Føroyum hevur verið vanligt, at ein ráðharri hevur fiskivinnumál sum sitt »høvuðsmálsøki«. Men í hesum landsstýri hava hesi víðurskipti verið øðrvísi. Løgmaður hevur undir sær fyrirsitingarmál og uttanríkisál. Tvey rættliga stór málsøki, sum, hóast okkara ríkisrættarligu stóðu sum partur av einum kongaríki, áttu at verið arbeiðið nokk til meira enn tann eina persónin. Umframt hesi stóru málsøki hevur Atli P. Dam áttikið sær at rokja Føroya størsta og týðningarmesta málsøki: fiskivinnu-málsøkið.

Ein kann so spyrja: Hvussu hevur vagnast? Gamalt er, at átekur maður sær ov nógv arbeiðsábyrgdir, so verður ongin av teimum røkt til lit. Og so er við fiskivinnumálum í hesum landsstýrisskeiði. At siga at lit-ið skil hevur verið á, vil vera at rósa fiskimálaráðharra Føroya, tí sannleikin er tann, at onki sum helst skil hevur verið á.

Her skal ikki farast út í æsir um manglandi fiskivinnupolitikk, tí teir »vitugu« taka ikki við

læru frá »dárnum«, men eini tvey grundleggjandi dømi um skilaleysan fiskivinnupolitikk skulu tó verða nevnd. Hetta verður gjørt í vón um, at eitt komandi landsstýri fer at hava meira umhugsni við teirri vinnu, sum hóast alt er grundarlagið undir eksistens færoyinga.

Fyri árum síðan var, bæði her hjá okkum og kring allan heimin, ein sera stór dýrtíð (inflátió). Hetta ferdi við sær, at prisir og lønir vuku við miklari ferð. Nevnast kann, at vanligja tímalónin er meira enn trífaldað frá